

ימים נוראים OF THE פיוטים ERRORS IN THE RECITAL OF THE

Two odd practices are currently followed concerning the recital of some פיוטים during the ימים נוראים. One practice involves the שליח ציבור reciting the line that begins with an אלה and the congregation responding with the lines that begin with a בית and a גימל. A second practice finds the שליח ציבור opening a פיוט by reading a half line and the congregation responding by reciting a whole line. When you survey the instructions that were included with the פיוטים in מחזורים published before the 20th Century, you discover that the current practices are not in line with those instructions. The פיוט: מאמינים: serves as a good example of the change in practice. Below is a sample of how the פיוט was laid out in מחזורים that predate the 20th Century:

חזן	האזינו	כיד מדת משפט	:
קהל	וקל מאמינים שהוא אל אמונה	:	
חזן	הבוזחן ובזקנני נסתרות:	קהל ומשבוזחן כליות	:
חזן	הגואל מקמות ופודה משחת:	קהל ומשגואל חזק	:
חזן	החן יחיד: לבאי עולם:	קהל ומשחן אמת	:
חזן	ההגוי באהיה אשר אהיה:	קהל ומשגהיה ויהיה	:
חזן	ההדאי שמו כן תהלתו:	קהל ומשואין בלתו	:
חזן	ההזכר למזכיריו טובות זכרונות:	קהל ומשזכר הברית	:
חזן	החיותך חיים לכל חי:	קהל ומשחיותקים	:
חזן	הטוב ומטיב לרעים ולטובים:	קהל ומשטוב לכל	:
חזן	היודע יצר כל יצורים:	קהל ומשיצורם בבטן	:
חזן	הכל יכול וכוללם יחד:	קהל ומשכל יכול	:
חזן	הלך בסתר בצל שדי:	קהל ומשלברז הוא	:
חזן	הממליך מלכים ולו המלוכה:	קהל ומשמלך עולם	:
חזן	הנוהג בחסדו כל דור:	קהל ומשנוצר הכר	:
חזן	הסובל ומעלים עין מסוררים:	קהל ומשסולח כלה	:
חזן	העליון מעינו אל יראיו:	קהל ומשעונה להש	:
חזן	הפותח פתחו לדופקי בתשובה:	קהל ומשפתחה יד	:
חזן	הצופה לרשע ותפץ בהצדקו:	קהל ומשצדיק וישר	:
חזן	הקצר בזעם ומאריך אף:	קהל ומשקשה לבעוס	:

figure 1. מחזור עם כוונת הפייטן של ראש השנה, Amsterdam 1768

Two differences in how the פיוט was recited should be noted: it was recited responsively half-line by half-line and the congregational response began with the words: וכל מאמינים

At what point did the practice change? Let us look at the layout of the פיוט as it appeared in the 20th Century:

Congregation. The Ark is opened *Reader.*

הֶאֱחִיזוּ בְּיַד מִדַּת מְשֻׁשׁ:
 וְכָל מַאֲמִינִים שֶׁהוּא אֵל אֱמוּנָה:
 הַבּוֹחֵן וּבִנְדֵק גִּנּוּי נִסְתָּרוֹת:
 וְכָל מַאֲמִינִים שֶׁהוּא בּוֹחֵן כָּלִיּוֹת:
 הַגּוֹאֵל מִמָּוֶת וּפּוֹדֶה מִשַּׁחַת:
 וְכָל מַאֲמִינִים שֶׁהוּא גּוֹאֵל חֶזֶק:
 הַדֵּן יַחֲדֵי לְבָאֵי עוֹלָם:
 וְכָל מַאֲמִינִים שֶׁהוּא דִּין אֶמֶת:
 הַהֲגִיב בְּאֵהֶיָּה אֲשֶׁר אֶהְיֶה:
 וְכָל מַאֲמִינִים שֶׁהוּא הֵיָּה וְהָיָה וְיִהְיֶה:
 הַנּוֹדֵאֵי שְׁמוֹ בֵּן תְּהִלָּתוֹ:
 וְכָל מַאֲמִינִים שֶׁהוּא יֵאֵין בְּלָתוֹ:
 הַזּוֹכֵר לְמִזְבִּירָיו טוֹבוֹת וְכַרְוֹנוֹת:
 וְכָל מַאֲמִינִים שֶׁהוּא זּוֹכֵר הַבְּרִית:
 הַחוֹתֵךְ חַיִּים לְכָל חַי:
 וְכָל מַאֲמִינִים שֶׁהוּא חַי וְקַיָּם:

figure 2. מחזור לראש השנה, Hebrew Publishing Company, Yaakov Weiss and Naftali Adler, editors, 1922

The layout and instructions concerning the פיוט as it appears in the above מחזור לראש השנה is faithful to the layout and instructions as they were presented in earlier מחזורים. The publisher clearly marked the lines to be recited by the Reader and by the Congregation.

The next sample, taken from the מחזור לראש השנה edited by Dr. Philip Birnbaum (figure 3, page 3), contains a similar layout to the above page but the instructions are different. No longer are the lines identified by the party responsible to recite them. Instead Dr. Birnbaum includes a general instruction: Responsively. The ambiguity of the instruction may have led some Cantors to begin to recite complete lines and not just half-lines responsively.

The ark is opened.

Responsively

הָאוֹחֹז בְּיַד מִדַּת מִשְׁפָּט.
וְכָל מַאֲמִינִים שֶׁהוּא אֵל אֱמוּנָה,
תְּבוֹחַתוֹ וּבִדְק גִּנְיֵי נִסְתָּרוֹת.
וְכָל מַאֲמִינִים שֶׁהוּא בּוֹחֵן בְּלִיּוֹת,
הַנּוֹאֵל מִמָּוֶת וּפּוֹדֶה מִשָּׁחַת.
וְכָל מַאֲמִינִים שֶׁהוּא גּוֹאֵל חָזֵק,
תִּדְּוֹן יְחִידִי לְבָאֵי עוֹלָם.
וְכָל מַאֲמִינִים שֶׁהוּא דִּין אֱמֶת,
תִּקְהִי בְּאֵהֶיָּה אֲשֶׁר אֱהִיָּה.
וְכָל מַאֲמִינִים שֶׁהוּא הָיָה וְהָיָה וְיִהְיֶה,
הַנִּדְרָאֵי שְׁמוֹ בֵּן תְּהִלָּתוֹ.
וְכָל מַאֲמִינִים שֶׁהוּא וְאֵין בְּלֹתוֹ,
הַזּוֹכֵר לְמִזְבִּיחוֹ שׁוֹבוֹת זְכָרוֹנוֹת.

figure 3. מהחזור לראש השנה, Philip Birnbaum, editor, Hebrew Publishing Company, 1951

The fourth sample (figure 4, page 4) is the one found in the *מהחזור לראש השנה* published by Artscoll. The editors of this *מהחזור* kept the general instruction as found in the Birnbaum *מהחזור* but added one more instruction for the *שליח ציבור*; i.e. *Chazzan does not pause, but recites דמלך דמשפט and האודו ביד in the same breath*. Below we will attempt to trace the origin of this additional instruction. For the moment, the significance of the additional instruction is that it formalized an error that had entered into the recital of the *שליח ציבור*-the *פיוט* recites the words: *האוחז ביד מדת משפט* as if it is not a part of the *פיוט*. The congregation and the *שליח ציבור* then view the words: *וכל מאמינים* as opening each line.

**בְּאֵין מְלִיץ וְשֶׁר מוֹל מְגִיד פֶּשַׁע, תִּגִּיד לְיַעֲקֹב* דְּבַר חֶק
וּמִשְׁפָּט, וְצִדִּיקָנוּ בְּמִשְׁפָּט, הַמֶּלֶךְ הַמְּשַׁפֵּט —**

Chazzan does not pause, but recites המלך המשפט and האוחז ביד in the same breath.

THE ARK IS OPENED

Responsively:

הָאוֹחֵז בְּיָד* מִדַּת מִשְׁפָּט.
וְכָל מַאֲמִינִים* שֶׁהוּא אֵל אֱמוּנָה*.
הַבּוֹחֵן וּבּוֹדֵק גִּנּוּזֵי נִסְתָּרוֹת*.
וְכָל מַאֲמִינִים שֶׁהוּא בּוֹחֵן כָּלִיּוֹת.
הַגּוֹאֵל מִמָּוֶת, וּפּוֹדֶה מִשְׁחַת.
וְכָל מַאֲמִינִים שֶׁהוּא גּוֹאֵל חַיִּים.
הַדֵּן יְחִידִי* לְבָאֵי עוֹלָם.
וְכָל מַאֲמִינִים שֶׁהוּא דֵּן אֶמֶת.
הַהֹגֵי בְּאֵהִיָּה אֲשֶׁר אֶהֱיָה*.
וְכָל מַאֲמִינִים שֶׁהוּא הָיָה הוֹיָה וְיִהְיָה.
הַנּוֹדֵאֵי שְׁמוֹ* כֵּן תִּהְלָתוֹ.
וְכָל מַאֲמִינִים שֶׁהוּא וְאֵין בִּלְתּוֹ.
הַזּוֹכֵר לְמִזְבִּיחוֹ טוֹבוֹת זְכוֹנוֹת*.
וְכָל מַאֲמִינִים שֶׁהוּא זּוֹכֵר הַבְּרִית.
הַחוֹתֵךְ חַיִּים לְכָל חַי.
וְכָל מַאֲמִינִים שֶׁהוּא חַי וְקַיָּם*.
הַטּוֹב, וּמְטִיב לְרָעִים וּלְטוֹבִים.
וְכָל מַאֲמִינִים שֶׁהוּא טוֹב לְכָל.
הַיּוֹדֵעַ יֵצֵר כָּל יְצוּרִים.

figure 4. מחזור לראש השנה, Rabbi Nosson Scherman, editor, Mesorah Publications, Ltd., 1985

What is the origin of the instruction: *Chazzan does not pause, but recites המלך המשפט and האוחז ביד in the same breath.* with which Artscroll opens the פיוט? In the Journal, הדרום, Volume 32, תשרי תשל"ב (1972), Rabbi Joseph Weiss presents a transcription of a hand written manuscript written by Rabbi Yitzchok Emerick, who lived in Holland and died in 1735. Rabbi Weiss entitles the article: עיונים בתפלות ועניני ימים נוראים מאת הרב יצחק עמריק וצ"ל. On pages 46-47 of the Journal, we find the following comment by Rabbi Emerick:

ובזה יובן הפיוט הנ"ל דה"ק וצדקנו במשפט המלך המשפט, וכדי שלא תקשה לומר
האיך יתכן להיות צדקה במשפט, והלא במקום שיש צדקה אין משפט ובמקום שיש משפט

אין צדקה, וא"כ אם אמרינן המלך המשפט האריך יתכן להיות צדקה, לכן ממחר הש"ץ לומר
בנשימה אחת האוחז ביד מדת משפט, ביד דייקא, כלומר בצד שמאל הוא מדת משפט,
אבל בצד ימין אינו רק מדת הרחמים הוא, ולכן אנו מצפים לצדקה שיעשה עמנו. ולפי"ז
משמע שימין הקב"ה רחמים הוא, לכן קאמר הפייטן וכל מאמינים שהוא א"ל אמונה,
כלומר לפי דברי הנ"ל כלם מאמינים שהקב"ה נאמן הוא לשלם שכר לצדיקים לעתיד
לבא אף שהוא דייק ושופט מצד שמאל, ימין דילי' רחמים הוא, וק"ל.

Translation: In this way we can understand the piyyut in which we say: find us innocent through justice, G-d who represents justice-so that you not ask: is it not a conflict to request that G-d be compassionate while pursuing justice? In a forum where compassion is being extended, is it not true that justice cannot be pursued and where justice is being pursued, there is no room for compassion? If we describe G-d as being the King who epitomizes justice, how can we expect Him to be compassionate? That is why the prayer leader rushes to say in one breath that G-d holds in His hand His attribute of justice. He intentionally refers to G-d's hand; in other words on G-d's left side stands G-d's attribute of justice but on G-d's right side, G-d holds His attribute of compassion. Since G-d can follow either His attribute of justice or His attribute of compassion, we implore G-d to turn to His attribute of compassion. From this we can conclude that G-d's attribute of compassion sits on G-d's right side. That is why the author of the piyyut continues by saying all those who believe that G-d is G-d of faith. In other words, we all acknowledge that we believe that G-d can be trusted to reward the righteous in the Next World even when He pursues justice with His left side because He holds His attribute of compassion on His right side.

The practice is also found in a collection of מנהגים followed by the Jews of Frankfurt Am Main. This particular collection was authored by Tzvi Leitner in 1982:

חזן בני"נ "לדור ודור וכו' כי מקדישיך וכו' יוציא איום וכו דבר חק ומשפט" עד "המשפט,
האוחז ביד מדת משפט" [ואומר "המלך המשפט האוחז ביד" בנשימה אחת] קהל "וכל
מאמינים" עד "אמונה". וכן בכל הפיוט הזה אומר חזן חרוז א', וקהל עונים "וכל מאמינים"
וכו' אחריו.

Translation: The prayer leader uses a special tune for the section that begins L'Dor Va'Dor, etc. Ki Makdishecha, etc., Yo'Tzee Ayom, etc., Dvar Chok Oo'Mishpat until he says: Ha'Mishpat, Ha'O'Chaiẓ B'Yad Midas Mishpat [and he adds the words: "Ha'Melech Ha'Mishpat, Ha'O'Chaiẓ B'Yad" in the same breath]. The congregation responds: V'Chol Ma'Aminim until Emunah. Likewise throughout the recital of this piyyut, the prayer leader recites a half-line and the congregation responds with the half-line that begins with the words: V'Chol Ma'Aminim.

The excerpt from the collection of customs is notable in that it includes the instruction:
ואומר "המלך המשפט האוחז ביד" בנשימה אחת while reminding the reader that the
half-lines of the פיוט should be read responsively; the congregation answers the words read
by the שליח ציבור with the half line that begins: וכל מאמינים.

The best evidence that the half lines of the פיוט of וכל מאמינים should be recited
responsively with the congregation reciting the half line that begins: וכל מאמינים comes

from the comments of the **מטה לוי** who introduces the **פיוט** of **מאמינים** with the following:

כתב הראב"ן¹ ודרך רהיט זה (פי' דרך הפיוט הזה) שמזכיר מדותיו של הקב"ה ובכל מדה ומדה נותן שבח להקב"ה מעין המדה. ועל כל קילום וקילום שנתן לו מביא מקרא לעדות.

Translation: The Ravan wrote: the thematic scheme of this poem requires that first we refer to the attributes of G-d and then for each attribute, we add relevant words of praise. Concerning each praise that we heap upon G-d, we provide evidence of that attribute from the words of Tanach.

Here are some of the lines of the **פיוט** together with the **פסוקים** that the **מטה לוי** links to each line:

וכל מאמינים שהוא א-ל אמונה-דברים פרק לב', ד'-א-ל אמונה ואין עול;

A G-d of truth and without iniquity;

וכל מאמינים שהוא בוחן כליות-ירמיהו פרק יז', י'-אני ה' חקר לב בחן כליות;

I, the Lord, search the heart, I test the innards;

וכל מאמינים שהוא גואל חזק-ירמיהו פרק נ', לד'-גאלם חזק ה';

Their Redeemer is strong;

וכל מאמינים שהוא דין אמת-דניאל פרק י', כא'-אבל אניד לך את הרשום בכתב אמת;

But I will tell you that which is inscribed in the book of truth;

וכל מאמינים שהוא ואין בלתו-ישעיהו פרק מה', ה'-אני ה' ואין עוד זולתי;

I am G-d and None other is like Me;

וכל מאמינים שהוא זוכר הברית-ויקרא פרק כו', מב'-וזכרתי את בריתי יעקוב;

I will remember the covenant I entered with Yaakov;

וכל מאמינים שהוא חי וקים-תהלים פרק יח', מז' -חי ה' וברוך צורי;

The Lord lives; and blessed is my Rock;

וכל מאמינים שהוא טוב לכל-תהלים פרק קמה', ט'-טוב ה' לכל;

G-d is good to all;

וכל מאמינים שהוא יוצרם בבטן-ישעיהו פרק מט', ה'-ועתה אמר ה' יצרי מבטן לעבד לו;

And now, says the Lord who formed me from the womb to be His servant;

One last clue to the proper recital of the lines appears in the alphabetical scheme of the words in the lines; **אוחז** is linked to **א-ל אמונה**, **א-ל אמונה** with **בוחן** and **הגואל** with **גואל**, etc.

1. Rabbi Eliezer ben Nathan was born in Germany circa 1090. A giant of German Jewry, he lived in Mainz . Ra'avan corresponded with his contemporaries in Germany and France, including Rabbi Jacob Tam, who was somewhat younger. Ra'avan passed away circa 1170.